

ТМ	Г. XXIII	Бр. 1-2	Стр. 139 - 141	Ниш	јануар - јун	1999.
----	----------	---------	----------------	-----	--------------	-------

Приказ дела
Примљено: 09.11.1999.

Радомир Д. Ђорђевић

О ЛИКУ И ДЕЛУ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА ВЕЛИМИРОВИЋА*

Govoriti i pisati o vladiци Nikolaju Velimiroviću danas, svakako predstavља posebnu -ast. Duboko potišnuta u stranu – o li -nosti vladiке Nikolaja доскора saznavao se sporedno, skoro ilegalno, rižikujući da svako ko se upusti u njegovu istra`ivawe na sebe navu-e gnev др`авне власти (onda{ we SFRJ). Uspomena na `ivot i rad vladiке Nikolaja s toga se odr`avala u i nostranstvu (u emigrantskim srpskim zajednicama) i u najvi {im krugovima Srpske pravoslavne crkve, kao i u nekim intelektualnim krugovima kod nas i za tzv. zatvoreni h vrata. Tek sa pojavom novih okolnosti u srpskom narodonosnom bi }u (po-ev od 1998. godine) i sa novim politi -kim prestrukturacijama u zemљи i u svetu, moglo je, da se pristupi svestranijem prou-avawu `i vota i dela vladiке Nikolaja Velimirovića. Sabrana dela o vladiци Nikolaju, koje je izdala zapadnoevropska eparhija SPC umnogome }e pomo}i u daљem rasvetљavawu li -nosti vladiке Nikolaja. I pak, bez stru-nog, teorijsko-metodolo {ki zasnovanog istra`iva-kog postupka, ni je mogu}e u potpunosti prezentirati adekvatno mi saoni rad Nikolaja Velimirovića.

Др Radovan Bi govij, koji pri pada ml a|em nastavno-nau-nom kadru SPC (profesor na Bogoslovskom fakultetu u Beogradu), upustio se u posao vredan pa`we i di vљewa, u osvetљavawu filozofskog i ekl iziol o { -kog dopri nosa, i ukupnoj nau-noj i dru { tvenoj misli vladiке Nikolaja srpskoj filozofskoj {koli.

Naime, R. Bi govij nam je ponudio opse`nu studiju o filozofskom opusu vladiке Nikolaja i prve u takvom obimu koja je zahvatila prou-avawe jedne velike li -nosti u srpskom narodu na prelazu izme|u prve i druge polovine dvadestog veka. Sticajem nesretnih okolnosti, li -nosti delo vladiке Nikolaja je i minimizirano i marginalizovano zaradi u korist politi -kih observacija tada{ we KPJ. Duhovni, ali i fizi -ki i politi -ki ostrakizam koji je u-iwen prema vladiци Nikolaju, na`alost, u-iwen je i prema drugim istaknutim li -nosti ma srpske nauke: Slobodanu Jovanoviću, Dragi {i Vasi }u, Justinu Popoviću. I pak, prema vladiци Ni-

* Bi govij, Radovan 1998 Od Sve-oveka do Bogo-oveka. Beograd: Ra{ka {kolia.

kolaju u-iwen je ponajve}i pol i ti -ki zlo-i n i bez presedana u novijoj srpskoj i stori ji . Onda { wa pol i ti -ka vl ast (SFRJ) napravi l a je namerno paral eri zam i zme|u (ne)del a zagreba-kog nadbi skupa Al ojza Stepi nca i vl adike Ni kol aja Vel i mi rovi }a, i ako u svemu { to su radi l e ove dve l i --nosti ne mo` e bi ti ni kakvog znaka jednakosti . Stradaju}i na svom bogo-ove-anskom putu od svoji h progoni teqa (bezbo` ni ka), vl adika Ni kol aj je uspeo da svoji m del om zaseni i nadvi si amoral ne, anti ci vi l i zaci jske i i deol o { ke pri nci pe po koji ma je su|en i progawan. Svoj ` i votni vek okon-ao je u tu| i ni (SAD) 1956. godi ne, da bi tek nakon sl oma soci jal i zma (1991) wegovo tel o po-i val o na rodnoj grudi (sel o Lel i } kod Vaqeva).

R. Bi govi } u studi ji Od Sve-oveka do Bogo-oveka, prati ` i votni i mi saoni put vl adike Ni kol aja, zadr` avaju}i se pri tom i osvetajavaju}i samo jednu stranu l i -nosti vl adike Ni kol aja - f i l osofsko-kontep l ati vnu. Ona pak odra` ava mi sao o Sve-oveku, da bi ga kasni je poi stoveti o sa Bogo-ovekom kao najvi }om moral nom vredno { } u uspona -oveka.

Svoji m kategori jama o Sve-oveku i Bogo-oveku, vl adika Ni kol aj nam nudi jedi ni mogu}i i z l az u i stori jskom tragi zmu -oveka - postati Bogo-ovekom i du { om i srcem. Jedi no tako, mogu}e je i zbe}i sav tragi zam zapadne f i l osofske mi sl i , koju ujedno i optu` uje za svo zlo koje se de { ava -oveku. Zapravo, vl adika Ni kol aj nas upu}uje na probl em f i l osofi je egzi stenci je -oveka u savremenom dru { tvu, smatraju}i , da zapadna f i l osofska mi sao ni je kadra da i zna|e re { ewekoji m bi rehabi l i toval ai i zdi gla -oveka i dal a mu zna-aj koji mu s pravom pri pada. Jedi no u Sve-oveku (Bogo-oveku) po vl adici Ni kolaju, mogu}e je na}i pravu meru u otkri vavu vrednosti , koje sobom nosi -ovek kao bogomdato i uspostavqeno bi -}e. Re { avaju}i svoj f i l osofski di skurs, vl adika Ni kol aj nam nudi eshatol o { ku i ekl i zi ol o { ku persspekti vu u razvoju -oveka. Po wemu, budu}nost -oveka l e` i u razvoju mi sl e}eg, samopoznaju}eg i konti nual nog bi }a pod nazi vom Sve-ovek. Pod ovi m, vl adika Ni kol aj ` el i da i ska` e posredno mi sao o spasi tequ, na na-i n wegove bo` anske samorodnosti i samobi tnosti . Sve-ovek je za vl adiku Ni kol aja bi }e vi soki h moral ni h, rel i gi ozni h i soci jal ni h nazora koje je u tzv. sudaru sa Ni -eovi m Nat-ovekom (pragmati -arem i uti l i tari stom)mora odneti prednost, jer, -ovek se ne mo` e osl obodi ti svoje bo` anske su { astvenosti i z koje je poni kao i sa kojom se ponovo stapa u l i ku Bogo-oveka.

R. Bi govi } je i mao i zuzetno te` ak zadatak. S jedne strane, da odbrani mi sao i del o vl adike Ni kol aja od neutemeqeni h i (namerno) pri govoru wegovom del u, a s druge, da promov i { e i i ska` e svu bri qantnost i geni jal nost f i l osofski h opservaci ja vl adike Ni kol aja. Naravno, pri tom je trebal o i zvr { i ti studi ozan i nadasve zahtevan metodol o { ki pri l az del u vl adike Ni kol aja i predo-i ti javnosti onaj deo wegove l i -nosti i del a koji ga predstavqaju kao ori gi nal nog mi sl i oca. R. Bi govi } prodi re u samu su { ti nu f i l osofske mi sl i vl adike Ni kol aja ozna-avaju}i je uslovno kao ekl i zi ol o { kom met a f i zi -kom dok t ri nom, { to je ona odi sta i bi l a. I pak, metaf i zi -ko u del u ovog vel i kog srpskog mi sl i oca, nema onu negati vnu konotati vnost, koju smo -esto skl oni da pri pi { emo ovom f i l osofskom pojmu. Nagi waju}i f i l osofi ji i stoka, vl adika Ni kol aj je metaf i zi -ko uzdi gao na ve}i teori jski ni vo i dao mu vi { i ni vo razumevava. Metaf i zi -ko je bi t, krajwi domet bogo-ove-anske l i -nosti . Bi ti sjedi wen sa Bogom, bi ti u Bogu i wegovoj l i -nosti , jeste postati Bogo-ovekom. To je pak jedi no mogu}e u jednom metaf i zi -kom di skursu.

Pri laz delu vladike Nikolaja je otuda veoma zahtevan i potrebuje u osnovi polivalentan ali i koherentan pri laz. Svakako, da bi se u tome uspeo, potrebno je i spočiti i određenu kritiku zapaćawa, kako se ne bi zapalio u teorijski apologetizam i dogmatizam. R. Biгови } u tom pogledu i spoćava nadasve teorijsku ozbiljnost i obazrivost, ne zapadajući pri tom u solipsizam i lipešematizam, koji je inače karakterističan i obilato prisutan kada se radi o tumaćewu dela velikih ličnosti.

Delo vladike Nikolaja je raznovrsno po svom sadržaju. Pisao je studije, besede, misli, molitve, i vopio se, i anke i rasprave, pisma, tumaćewa i komentare, prevode, prikaze i pesme. On sam, kada ni je pisao, i spoćavao je svoj nesumivni dar za besedeni { tvomu kome je bio bez premca, i ako ponekad neshvaten u potpunosti (iako od strane jednog dela SPC). "Vladika Nikolaj ni je ni malo jednostavna ličnost. Naprotiv, on je veoma kompleksna, složena, na momente i kontroverzna ličnost, koja je dosad bila cewena, potcewena, ali ni izbliza oćewena. Bio je poterbuo mnogo da se to uini. Zbog wegove udesne ličnosti i kompleksnosti, mnogi su se o wega saplitali. Neki iz neznawa, a drugi iz zlobe. Retko je koja ličnost, bez ikakvog povoda, i mala toliki kl evetni ka iz otvora koji su hteli da je uni { te i uni ze" (str. 47.), i stie i zmeju ostalog R. Biгови }.

R. Biгови } je vrstan poznavalac dela vladike Nikolaja, i ako skromno samo svom delu zakqu-uje - da ono samo nagovećava i pomalo otkriva rižnicu svega onog { to je ostvari o vladike Nikolaja.

U svom kritiku-kom zapaćawu i analizi dela vladike Nikolaja, R. Biгови } napomene da mi sa o vladike Nikolaja ni je uvek konzištentna, ponekad je neusklaćena sa osnovnom dejom i -esto neubedćiva. Wegova, u osnovi ekliziološka misao po R. Biгови }u -esto proti vreći osnovnoj dogmatički crkve kao i wenj filozofskoj misli. R. Biгови } se ne libi da ukaće i na takvu stranu u delu vladike Nikolaja. No, ako se to i -i ni od strane wega, Biгови } smatra da se to dogaća, rekao bi se u ćaru nadahnuća i eshatološke kontemplativnosti kojoj je vladika Nikolaj -esto bio izloćen. Otuda, i wegova pravoslavna misao, ponekad je izmićala strogo uspostavljenom i formalizovanom ustrojstvu crkveno-pravoslavne dogmatike. Zbog takvih nazora, vladika Nikolaj -esto ni je shvaten ni od strane pojedinih oficijelnih krugova SPC, zbog -ega je i mao ponekad odrećeni h problema. U prevelikoj ćeci da dokaće svoje uverewe, vladika Nikolaj zapada u odrećene metodološke probleme, koji h, ponekad ni je svestan i li ih jednostavno previja. No, i pored odrećeni h nedorećenosti i nedosl ednosti u delu vladike Nikolaja, R. Biгови } stoji na stanovi ćtu, da je wegov ukupan doprinos (ne samo crkvenoj misli) veći i ćiri, nemerćiv za srpski narod. U zavrćnoj reći svoje studije R. Biгови } napomene: "Veliki je pre svega, zato { to je bio, i za svu većnost ostao Sveti Boćiji -o-vek- sveti teq, { to je dokaz da srpski narod i danas raća sveti teq i da ni je duhovno mrtav narod." (str. 388.).